

2025-06-10 Nr. NV-1318

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-25-680(2) TAIS-25-7844(3)		DĖL NEDARBO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. IX-1904 1, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 17 IR 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, 10 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS IR ĮSTATYMO PAPILDYMO PRIEDU ĮSTATYMO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM)	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2025-06-10	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Vyriausybės programoje numatyta koreguoti nedarbo draudimo sistemą, kad nedarbo išmokų dydis, sąlygos ir terminai atitiktų darbo ieškančiųjų poreikius, kad jie galėtų tinkamai pasirengti darbo rinkai, būti ekonomiškai aktyvūs ir būtų apsaugoti nuo skurdo rizikos (128 p.). Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane išipareigota didinti nedarbo draudimo išmokų trukmę priešpensinio amžiaus asmenims, šių išmokų sąsają su socialinio draudimo įmokomis ir jų taiklumą (2.1.5 p.).

Užimtumo tarnyboje 2024 m. bedarbio statusu buvo registruota 22,8 tūkst. vyresnių nei 60 m. amžiaus asmenų, jų vidutinė nedarbo trukmė 289 dienos (90 dienų ilgesnė nei kitų). 2024 m. gruodžio mėn. nedarbo draudimo išmoką gavo 11,4 tūkst. žm., kurie buvo 60–65 m. amžiaus. Jų vidutinė nedarbo draudimo išmoka siekė 480 Eur. Nors bedarbiams, kuriems iki pensijos yra likę mažiau nei 5 metai ir kuriems nėra paskirta išankstinė senatvės pensija, nedarbo draudimo išmokos¹ mokėjimas yra pratęsiamas dar 2 mėn., t.y. iki 11 mėn., netekę darbo priešpensinio amžiaus asmenys neretai renkasi išeiti į išankstinę senatvės pensiją (2023 m. ją gavo 7,3 tūkst. žm., 2024 m. – beveik 7,5 tūkst. žm., 2025 m. balandžio mėn. – 8,2 tūkst. žm.), kuri būna sumažinta ir mažesnio dydžio išlieka sulaukus pensinio amžiaus. Šių asmenų skurdo rizikos lygis yra didelis, todėl norima sustiprinti priešpensinio amžiaus asmenų socialinę apsaugą, kad jie nesirinktų išankstinės pensijos, o verčiau bandytų rasti darbą gaudami nedarbo draudimo išmoką.

Ilgesnę nedarbo išmokų mokėjimo trukmę vyresnio amžiaus asmenims taiko ir kitos ES šalys (Portugalija, Austrija, Čekija, Liuksemburgas, Lenkija, Prancūzija, Slovėnija, Suomija, Airija). Vidutinė šių išmokų mokėjimo pratęsimo trukmė yra apie 7,72 mėnesio (ilgiausia pratęsimo trukmė Slovėnijoje 13 mėn., Kroatijoje, Nyderlanduose, Airijoje, Prancūzijoje – iki senatvės pensijos amžiaus).

Viena iš priežasčių, kodėl bedarbiai Lietuvoje atsiduria žemiau skurdo rizikos ribos, yra ta, jog dalis bedarbių gauna labai mažas nedarbo draudimo išmokas. Šiuo metu mažiausias nedarbo draudimo išmokų dydis susietas su pastovios dalies dydžiu – 23,27 proc. MMA, t. y. 241,54 Eur (tai gerokai mažiau už minimalių vartojimo poreikių dydį, kuris 2025 m. yra 450 Eur).

Maksimalus nedarbo draudimo išmokos dydis susietas su šalies VDU ir keičiasi kas ketvirtį. Tai sukuria papildomą administracinę našą ir lemia skirtingas nedarbo draudimo išmokas bedarbiams, kurie skirtingais laikotarpiais gavo vienodas pajamas (max išmoka 2025 m. I ketv. – 1294,56 Eur, 2025 m. II ketv. – 1351,06 Eur). Ryšis tarp prarastų darbo pajamų ir gaunamų išmokų dėl nedarbo atveju yra nepakankamas, stokojama taiklumo pakartotinai mokant nedarbo socialinio draudimo išmokas ir tai neigiamai įtakoja bedarbių paskatas dirbti.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Siekiant sustiprinti priešpensinio amžiaus asmenų socialinę apsaugą nedarbo atveju, padidinti nedarbo draudimo išmokos sąsają su socialinio draudimo įmokomis, jos taiklumą ir labiau subalansuoti bedarbių paskatas grįžti į aktyvią darbo rinką **siūloma:**

- pratesti nedarbo socialinio draudimo išmokos mokėjimą dar 4 mėn. bedarbiams, kuriems iki senatvės pensijos amžiaus yra likę ne daugiau kaip 5 metai, jeigu jiems nepaskirta išankstinė senatvės pensija ir jie turi ne

¹ Išmoka skiriama turintiems bedarbio statusą ir ne mažesnę kaip 12 mėn. stažą per paskutinius 30 mėn. Išmoką sudaro 2 dalys – pastovioji ir kintamoji: pastovioji dalis yra 23,27 proc. MMA, kintamoji dalis priklauso nuo buvusio darbo užmokesčio. Pirmaisiais mėnesiais išmoka didesnė, vėliau ji mažėja (1–3 mėn. – 38,79 proc. asmens vidutinių draudžiamųjų pajamų, 4–6 mėn. – 31,03 proc.; 7–9 mėn. – 23,27 proc.) Maksimali išmoka negali būti didesnė kaip 58,18 proc. šalies VDU. Išmoka mokama 9 mėn.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

trumpesnį kaip 20 metų pensijų socialinio draudimo stažą. Ilgesnės trukmės nedarbo draudimo išmoką (iš viso ji galėtų būti mokama 15 mėn) kasmet galėtų gauti apie 11,4 tūkst. priešpensinio amžiaus bedarbių;

- **sumažinti pastovios (nuo pajamų nepriklausančios) nedarbo draudimo išmokos procentinę dalį nuo 23,27 proc. iki 15 proc. MMA ir kartu padidinti kintamos dalies įtaką:** 1–3 išmokos mokėjimo mėnesį ji būtų 45 proc. proc. apdraustojo vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų (dabar 38,79 proc.), 4–6 mėnesį – 35 proc. (dabar 31,03 proc.); 7–9 mėnesį – 25 proc. (dabar 23,27 proc.). Tokie dydžiai sąlygotų stipresnę socialinę apsaugą pirmus 3 nedarbo mėnesius, tačiau vėlesniais mėnesiais išmoka būtų mažinama kiek sparčiau nei dabar, ir tai labiau skatintų bedarbius grįžti į darbo rinką;
- **įvesti minimalų nedarbo draudimo išmokos dydį – 5 bazinės socialinės išmokos dydžiai (2025 m. BSI dydis 70 Eur, 5 BSI – 350 Eur).** Dabar mažiausia išmoka yra pastovios dalies dydžio – 23,27 proc. MMA (241,54 Eur). Minimalios nedarbo draudimo išmokos padidinimas garantuotų didesnę nedarbo draudimo išmoką apie 4,65 tūkst. bedarbių;
- **padidinti maksimalų nedarbo draudimo išmokos dydį nuo 58,18 proc. šalies VDU iki 70 proc. šalies VDU, taikomo apdraustųjų asmenų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti** (tvirtinamas kasmet Valstybės socialinių fondų biudžetų rodiklių patvirtinimo įstatymu). 2025 m. patvirtintas VDU dydis yra 2108,88 Eur, todėl max nedarbo draudimo išmoka galėtų siekti 1476,22 Eur (būtų 125,16 Eur didesnė nei 2025 m. II ketv.). Maksimalios nedarbo draudimo išmokos didinimas paliestų apie 1,3 tūkst. asmenų;
- **nustatyti minimalų 12 mėn. nedarbo draudimo stažą per paskutinius 24 mėn. (vietoje paskutinių 30 mėn.)** teisei į nedarbo išmoką gauti. Atitinkamai siūloma skaičiuoti ir apdraustojo vidutinės mėnesinės draudžiamąsias pajamas kaip 24 mėn. (vietoje 30 mėnesių), praėjusių iki užpraeito kalendorinio mėnesio pabaigos nuo bedarbio statuso įgijimo dienos, vidurkį;
- **į nedarbo draudimo stažą neįskaičiuoti laikotarpį, per kuriuos apdraustasis gavo nedarbo draudimo išmokas,** taip pat į jo draudžiamąsias pajamas, skaičiuojamas nedarbo draudimo išmokai gauti, neįskaičiuoti nedarbo draudimo išmokos;
- **nustatyti, kad išmoka skiriama, jeigu dėl jos skyrimo kreiptasi ne vėliau kaip per 12 mėn. nuo bedarbio statuso įgijimo dienos;**
- numatyti, kad **nedarbo socialinio draudimo įmokų skyrimo ir mokėjimo tvarką ir dalinio darbo įmokų skyrimo ir mokėjimo tvarką tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras** (dabar nuostatai patvirtinti Vyriausybės nutarimu);
- papildyti, kad įstatymas įgyvendina 2024 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/1233 dėl vienos prašymų išduoti vieną leidimą trečiųjų valstybių piliečiams gyventi ir dirbti valstybės narės teritorijoje teikimo procedūros ir dėl valstybėje narėje teisėtai gyvenančių trečiųjų valstybių darbuotojų bendrų teisių.

Įstatymas įsigalioj 2026 m. liepos 1 d., išskyrus straipsnius dėl Direktyvos įgyvendinimo (įsigalioj 2026 m. gegužės 21 d.).

„Sodros“ biudžeto lėšų poreikis pasiūlymams įgyvendinti:

- dėl išmokos pratęsimo 4 mėn. priešpensinio amžiaus asmenims 2026 m. reikėtų apie 7 mln. Eur, o vėlesniais metais – apie 14 mln. Eur per metus;
- dėl minimalios nedarbo draudimo išmokos didinimo iki 5 BSI 2026 m. reikėtų apie 1,65 mln. Eur, o vėlesniais metais – apie 3,3 mln. Eur per metus;
- dėl nedarbo draudimo išmokos maksimalaus dydžio pakeitimo į 70 proc. VDU 2026 m. reikėtų apie 1,35 mln. Eur, o vėlesniais metais – apie 2,7 mln. Eur per metus;
- dėl pastoviosios nedarbo draudimo išmokos procentinės dalies sumažinimo iki 15 proc. MMA būtų sutaupyta 2026 m. apie 41,16 mln. Eur, o vėlesniais metais – apie 82,32 mln. lėšų per metus, o dėl kintamosios dalies pakeitimų papildomas lėšų poreikis 2026 m. sudarytų apie 20,07 mln. Eur, o vėlesniais metais – apie 40,14 mln. Eur per metus.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Reikės tobulinti „Sodros“ informacines sistemas, taip pat perskaičiuoti asmenims paskirtas nedarbo draudimo išmokas (įstatyme numatytos taikymą apibrėžiančios pereinamosios nuostatos).

STEBĖSENA

SADM kasmet stebės nedarbo draudimo įmokų gavėjų skaičių bei nedarbo socialinio draudimo rūšies įmokų ir išmokų balansą ir, esant poreikiui, teiks aktualius pakeitimus dėl nedarbo socialinio draudimo sistemos tobulinimo.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOŠ FORMA

Projektas derintas su Finansų ministerija, Teisingumo ministerija, Užimtumo tarnyba ir „Sodros“ valdyba. Pastabos ir pasiūlymai įvertinti.

Projektas svarstytas 2025-06-10 tarpinstituciniame pasitarime ir patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir pasiūlymus.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Nėra.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Aušra Gratulevičienė

Socialinės politikos grupė , vyresnioji patarėja